

מפני החשד. (מנחת חינוך מב, יח).

וכן סמיכות תנופות הגשות וקמיצות וכו' — אינן נוהגות אלא בקרבן האיש ולא באשה; העבד העברי יוצא בשנים וביובל ובמיית האדון, משא"כ בעבריה; הזב מטמא בראיות ולא הזבה; מצורע אסור בתשמיש המטה, ולא מצורעת. (מובא בתוס').

פרק רביעי; דפים כג — כד

ל. ארוסה ושומרת יבם — האם הן בתורת קינוי והשקאה?

ארוסה ושומרת יבם — מקנא להן. (דבר אל בני ישראל ואמרת... — לרבות ארוסה ושומרת יבם), ונאסרות בסתירתן לבעל ולזה שנותרו עמו (כמבואר בגמרא להלן כה.). אבל אינן שותות את המים, אלא אם נותרו לאחר הקינוי יוצאות בלא כתובה. כן סתמה משנתנו וכדברי רבי יונתן (תחת איש; תחת אישה. לפרש"י למסקנא אין צריך מיעוט לשומרת-יבם לשמואל. והתוס' חולקים). ואילו לרבי אישה לא נתמעטה אלא ארוסה [ואפילו בא עליה בזנות מקודם], אבל שומרת יבם שותה. ודוקא אם בא עליה יבמה מקודם לכן, אפילו לשם זנות, אבל בלאו הכי אינה שותה מפני שלא קדמה שכיבת בעל לבעל (ויתן איש בכך את שכבתו מבלעדי אישך. ולרבי יונתן אפילו בכגון זה שבא עליה יבמה לשם זנות, אינה שותה. ואפילו לדברי רב שהיא כאשתו לכל דבר, גורת הכתוב היא למעטה. כן היא מסקנת סוגיתנו. ואולם מסוגית יבמות נראה שלרב שאמר קנה לכל משקה אותה. עתוס').

א. הלכה כרבי יונתן וכסתם משנתנו.

ומשמע מפשטות דברי רש"י, וכן מבואר בתוס', שאם נוקטים שומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה [דלא כרב המנונא לעיל יח], שומרת יבם שקינא לה יבמה קודם שבא עליה, אינה אסורה עליו. ואף על פי כן הפסידה כתובה, שיכול לומר איני חפץ לישא אשה זונה. כן כתב רש"י. [אבל לפירוש התוס' אין ראייה לדין זה, ואפשר שיש לה כתובה. וכן נקט בבית הלוי ח"ב מ.ג. וכן משמע לכאורה בתורא"ש].

ואולם יש אומרים שמדברי הרמב"ם (סוטה ב) וטור שלחן ערוך (אה"ע קעח,א) נראה שאסורה, שהואיל וקינא לה ועברה על קינויו, אסרתה תורה, הגם שבזנות דעלמא אינה נאסרת. (כן האריך בבית הלוי שם. והסיק (באות טו) לפרש שאף רש"י סובר כן. וע' גם באור שמח ובחדושי הנצי"ב). וכן נקט המאירי. ויש שאין סוברים כן ופרשו דברי הרמב"ם באופן אחר. (ע' מנחת חינוך שסה; אחיעזר ח"ג סט,ג).

ב. קינא לארוסתו ואח"כ נשאה ונסתרה — הרי היא שותה על סמך קינויו. (עפ"י תוספתא וגמרא להלן). והוא הדין אם בעלה כשהיא ארוסה ביאת זנות וקינא לה ונסתרה בעודה ארוסה, ונכנסה לחופה ולא נבעלה — שותה, שהרי עתה היא 'תחת אישה' והוא מנוקה מעוון. (מאירי ועוד). ושיטת הרמב"ם שגם זה בכלל 'אינו מנוקה מעוון'.

לכאורה גם בשומרת יבם, אם קינא לה קודם שבא עליה ונסתרה לאחר היבום — אסורה. אך יש מקום לפקפק בזה, לפי מה שפסק הרמב"ם ששומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה, שמא הואיל והקינוי היה בזמן שלא היתה נאסרת אילו זינתה, אין זה קינוי המועיל. (כן צדד במנחת חינוך שסה, יז — 'ולא הבאתיו בכור הבחינה'. ובדברי חזו"א (קל,ה) מבואר שנקט כדבר פשוט

שאינן מועיל קינוי לשומ"י אם נוקטים דלא כרב המנוגא. וע' חו"ב).
ג. יש סוברים שהסוגיא ביבמות חולקת על סוגיתנו וסוברת ששומרת יבם שותה לרבי יאשיה
אפילו לא קדם ובא עליה היבם, כי מתקיים 'מבלעדי אישך' בביאת בעלה שמת.
(ע' מרומי שדה ועוד, עפ"י רש"י ביבמות).

דף כד

לז. א. אלו נשים אינן שותות ולא נוטלות כתובה לאחר קינוי וסתירה?
ב. אלו שאינן שותות ונוטלות כתובה?

א. אלו שאינן שותות ולא נוטלות כתובה (לפי שהן גרמו לעצמן בכך שנסתרו אחר קינוי) —
ארוסה;

שומרת יבם — לסתם מתניתין, כנ"ל;
נשים האסורות על בעליהן כגון אלמנה לכהן גדול או ממזרת ונתינה לישראל (כי תשטה אשתו —
בראיה לאישות הכתוב מדבר. ספרי, מובא ברש"י. ויש אומרים לפי שאין הבעל מנוקה מעוון. והוא הדין
בשניות לעריות. עפ"י רמב"ם).

א. נשים האסורות, יש להן תורת 'קינוי'. וכן אם קינא להן ממזרה או אסור בהן בלא הכי
— קינוי קינוי. (ע' קרן אורה כה. ד"ה לא; כו. ד"ה ומדברי כו: על תד"ה אס).

ב. היתה אסורה עליו בשעת קינוי והותרה אחר כך, [כגון שנשא ממזרת ואח"כ נעשה פצוע
דכה שמותר בממזרת] — אינה שותה. ולהפך, שהיה בתחילה מותר בה וקינא לה
ואחר כך נאסרה עליו באיסור תורה [כגון נשא כשרה ואחר הקינוי נעשה פצוע דכה] —
צריך עיון אם שותה אם לאו. (עפ"י משנה למלך ב,יא). ובתוס' הרא"ש (כו.) משמע ששעת
הסתירה היא הקובעת, שאם היתה אז באיסור — אינה נאסרת, ואם לאו נאסרת.

ג. ישנה דעה (בספרי זוטא, הובא בקרן אורה) שאף הנשים הפסולות שותות את המים.
לדברי רבי מאיר, אפילו מעוברת חבירו או מינקת חבירו אינה שותה, הואיל ונשאה באיסור, ואעפ"י
שיכול להפרישה ולהחזירה לאחר זמן. וחכמים חולקים;

א. נשא אשה בתוך שלשה חדשים מעת היותה נשואה לאחר, אעפ"י שנשא באיסור — שותה
אפילו לרבי מאיר, הואיל ואין קונסים אותו להוציא הרי היא אשתו הראויה לו.
(תוס').

ב. הלכה כחכמים.

א. איילונית וזקנה ושאינה ראויה לילד — לתנא קמא אינן שותות ולא נוטלות כתובה מפני שאסור לו
להשהותה אם לא קיים פריה ורביה. ורבי אלעזר חולק. (ויש אומרים שבאילונית הכל מודים שאינה
שותה. ע' להלן כה-כו);

האומרת טמאה אני;

שבאו לה עדים שהיא טמאה;

האומרת אני שותה;

אשה שמת בעלה עד שלא הספיקה לשתות — כדברי בית הלל.

ויש עוד נשים שלא נשנו כאן, שאינן שותות ולא נוטלות כתובה; אשת סומא חרש אלם

חגר וגידם, וכן חגרת אלמת חרשת וסומית. (ע"ע להלן).
כתב הרמב"ם שקטנה אינה שותה, וכן אשת הקטן. ולדעת הראב"ד אין קינוי קטנה כלום, שאין לה התראה. ואף אם זינתה אינה נאסרת כי פיתוי קטנה אונס. ולשיטתו קינא לה כשהיא קטנה ואח"כ גדלה ונסתרה, אינה נאסרת, אבל להרמב"ם קינוי קטנה מועיל. ואולם אם נסתרה כשהיא קטנה שוב אינה שותה אף לכשתגדל ותקבל עליה שבועה. (ע' מנחת חינוך שסה, יח).

יש מי שצדד לומר שהמקנא לקטנה מן הקטן, לא נאסרה על בעלה בסתירתה עמו, מפני שספק טומאה בדבר שאין בו דעת לישאל טהור אף ברשות היחיד (כן הקשה השב-שמעתא (א, טו) ע"ד הרמב"ם. ואולם כתב שמסתימת הדברים אין במשמע כן. וע' מנחת חינוך. ובספר שערי ישר (א, יח) יישב שבכל אופן אסורה, כי סוטה נידונית כספק איסור ולא כספק טומאה).

ב. אלו שאינן שותות והן יוצאות ונוטלות כתובה —

אמר בעלה איני משקה;

ע' בשפת אמת שנתן טעמים מדוע יש לה כתובה והלא עוברת על דת היא. ונקט לעיקר שמדובר בשוגגת בדין וסבורה שסתירתה מותרת. ואינה בכלל 'עוברת על דת' אלא אם היא יודעת שהדבר אסור. ולפי דבריו כאשר היא מזיזה אין לה כתובה. ואולם האחרונים תרצו באופנים אחרים. ע' משל"מ ב, א ועוד.

מי שבעלה בא עליה בדרך.

האחרונים חקרו במי שאינו מנוקה מעוון קודם לקינוי וסתירה, כגון שבא עליה בעודה ארוסה או פנויה [לדברי הרמב"ם שגם זה נכלל ב'אינו מנוקה מעוון'], האם מפסידה כתובתה בסתירתה, כי הלא גם היא גורמת לכך שאין המים בודקים, או שמא כל שנישואיה היו בהתר, אינה מפסדת כתובה בגלל עוון בעלה. (ע' משנה למלך ושער המלך — סוטה ב, ה; שפת אמת). ויש מהאחרונים שנקטו שאין לה כתובה, כי היא הכניסה עצמה לספק זה בכך שנסתרה לאחר קינוי ללא שיהא אפשר לבדקה על ידי המים. (ע' קרן אורה; אור שמח אישות כד, ד; אבי עזרי סוטה ב, טו). ואפשר לפי זה שיש חילוק אם האשה ידעה מכך קודם שנסתרה, שבעלה אינו מנוקה מעוון, אם לא ידעה (ע' הדושים ובאורים);
מי שמת בעלה עד שלא שתתה — כדברי בית שמאי.

דף כה

לח. א. העוברת על דת, האם צריכה התראה להפסיד כתובתה או אינה צריכה?

ב. עוברת על דת ורצה בעלה לקיימה — מקיימה או אינו מקיימה?

ג. בעל שמחל על קינויו — האם קינויו מחול? ומה הדין בקינוי בית דין?

א. הסיקו על פי דברי הברייתא שעוברת על דת צריכה התראה לפוסלה מכתובתה. [ואין חילוק בין בעלה עמה ואימתו עליה, ובין חבוש בבית האסורים או שנתחרש ונשתטה].

א. התראה זו אינה צריכה להעשות בשעת מעשה, אלא אף התרו בה מקודם לכן — מפסדת

כתובתה. (מרדכי פ"ז דכתובות, מובא במשנה למלך סוטה ב, א; וכן הוא בהג"א כתובות אות ט ממהר"ם. ותשובת מהר"ם מופיעה בשו"ת הרשב"א תתסד-תתסו. וכן משמע משו"ת הריטב"א מא).